

การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน*

THE POLICY COMPARATIVE STUDY OF ELECTRONIC CIGARETTES
IN THE GROUP OF ASEAN COUNTRIES

อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์, จินดา อารงอารยกุล*, สุกัลยา คงประดิษฐ์

Akarawin Sasanapitak, Jinda Thomrongajariyakul*, Sukanya Kongpradit

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: jindath.j@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน 2) นโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน และ 3) เปรียบเทียบนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เอกสาร จากรายงานการสำรวจและบทความวิชาการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า นโยบายและมาตรการป้องกันการใช้บุหรี่ไฟฟ้า กฎหมาย ระเบียบ และสื่อออนไลน์ท้องถิ่นที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และนโยบายการควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ ประกอบด้วย บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียนแทบทุกประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อยมา ช่วงวัยที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าพบมากในวัยรุ่นและวัยทำงาน เลือกใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเป็นทางเลือกในการเลิกบุหรี่ และความน่าดึงดูดของผลิตภัณฑ์ และพบมาในเพศชายสูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นสิงคโปร์ที่ไม่ปรากฏความชุกและประชาชนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ด้านมาตรการควบคุมจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กฎหมายควบคุมยาสูบที่ครอบคลุมการบริโภคของประชาชน รวมถึงผู้ประกอบการที่จัดจำหน่าย 2) กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับภาษี คือ ภาษีศุลกากร และภาษีสรรพสามิต ที่ควบคุมผู้ประกอบการด้านการนำเข้าและจัดจำหน่าย ทำให้สามารถจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าได้โดยเสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนด และ 3) กฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายท้องถิ่น กฎหมายอิสลาม หรือมาตรการควบคุมอื่นของรัฐ สิงคโปร์เป็นประเทศที่บังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเข้มงวดที่สุด รองลงมาคือ กัมพูชา ส่วนเมียนมาร์ไม่พบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าส่งผลให้ตลาดบุหรี่ไฟฟ้าเติบโตและความชุกของผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่อายุน้อยมีสูง ขณะที่อินโดนีเซียเป็นประเทศที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้า

คำสำคัญ: บุหรี่ไฟฟ้า, นโยบายสาธารณะ, อาเซียน

Abstract

This research aims to study: 1) The situation of e-cigarettes in ASEAN countries, 2) E-cigarette control policies in ASEAN countries, and 3) Compare e-cigarette control policies across ASEAN countries. The study employs qualitative research methods, specifically documentary research, by analyzing survey reports and academic articles on e-cigarettes, policies, and measures to prevent e-cigarette use, as well as laws, regulations, and local online media providing information on the situation and policies in ASEAN countries. The research covers 10 ASEAN member states: Brunei, Cambodia, Indonesia, Laos, Malaysia, Myanmar, the Philippines, Singapore, Thailand, and Vietnam. The findings indicate that e-cigarette consumption is on the rise in nearly all ASEAN countries. E-cigarette use is most prevalent among adolescents and working-age individuals, driven by the perception of e-cigarettes as an alternative to quitting traditional smoking and the appeal of the products. Male users significantly outnumber female users. Except in Singapore, where there is no notable prevalence, and the public demonstrates high awareness of e-cigarettes. E-cigarette control policies in ASEAN countries can be categorized into three groups: 1) Tobacco control laws that regulate public consumption and business operations related to e-cigarette sales. 2) Other tax-related laws, including customs and excise taxes, which regulate importers and distributors, allowing the sale of e-cigarettes provided taxes are paid in accordance with the law. and 3) Other laws, such as local laws, Islamic laws, or state-specific measures. Singapore stands out as the country with the most stringent legal measures, next is Cambodia. While Myanmar lacks e-cigarette-specific laws, resulting in a growing e-cigarette market and a high prevalence of young e-cigarette users. Meanwhile, Indonesia actively promotes its e-cigarette industry.

Keywords: Electronic Cigarette, Public Policy, Asean

บทนำ

ข้อมูลจากงานวิจัยของ National Academies of Science, Engineering and Medicine (NASEM) ตั้งแต่ปี 2018 - 2021 ได้รวบรวมหลักฐานมากกว่า 7,000 ชิ้น ซึ่งบ่งชี้ว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและมะเร็ง ทั้งนี้ รายงานของมหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย (ANU) ในปี 2022 ยังระบุว่า ไอบุหรี่ไฟฟ้าประกอบด้วยสารพิษมากกว่า 100 ชนิด และนิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและการทำงานของสมอง โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ผู้ที่ไม่เคยสูบบุหรี่แต่เริ่มต้นใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสหันไปสูบบุหรี่แบบมวนเพิ่มขึ้นถึงสามเท่า และอัตราการใช้บุหรี่ไฟฟ้ากลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุ 14 - 17 ปี ที่ไม่เคยสูบบุหรี่มาก่อน แต่กลับหันไปใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นถึงห้าเท่า นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อลดการสูบบุหรี่มวนมีโอกาสกลับไปสูบบุหรี่ซ้ำสูง (เจาะลึกระบบสุขภาพ, 2565)

สำหรับภูมิภาคอาเซียนอัตราการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน จากการที่บริษัทบุหรี่พยายามขยายตลาดเข้าสู่เอเชีย และแทรกแซงนโยบายของภาครัฐเพื่อให้บุหรี่ไฟฟ้าสามารถจำหน่ายได้อย่างเสรี โดยอ้างว่าบุหรี่ไฟฟ้าช่วยเลิกบุหรี่ ในทางตรงข้ามงานวิจัยหลายชิ้นกลับพบว่า มีสารพิษมากมาย และเสี่ยงทำให้เยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้น อีกทั้งการเพิ่มรสชาติในบุหรี่ไฟฟ้ากว่า 16,000 ชนิด เช่น ลูกกวาดและผลไม้ เป็นการดึงดูดความสนใจของเยาวชนร่วมกับการโฆษณาผ่านช่องทางออนไลน์ ข้อมูลจากหลายประเทศในอาเซียนชี้ว่า อัตราการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้นอย่างน่ากังวล เช่น ปี 2022 ในมาเลเซีย ร้อยละ 24 ของเด็กผู้ชายอายุ 13 - 15 ปี สูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนในไทยเด็กผู้ชายใช้บุหรี่ไฟฟ้าถึงร้อยละ 20.20 ส่วนเด็กผู้หญิงใช้บุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 15 ปัจจุบันหลายฝ่ายจึงเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินมาตรการควบคุมที่เข้มงวดขึ้น รวมถึงการพิจารณาห้ามจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าทุกรูปแบบก่อนที่ปัญหานี้จะลุกลามไปมากกว่านี้ (The Active, 2565)

การใช้มาตรการของภาครัฐอย่างจริงจังในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้ามีความสำคัญมาก จากตัวอย่างของอังกฤษและนิวซีแลนด์ พบว่า เมื่อมีการผ่อนปรนกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเด็กและเยาวชนกลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในอังกฤษ เด็กอายุ 15 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าถึงร้อยละ 18 และในกลุ่มเด็กผู้หญิงตัวเลขเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 21 ในช่วงปี 2018 - 2021 ในขณะที่นิวซีแลนด์ พบว่า หลังจากยกเลิกการแบนบุหรี่ไฟฟ้า อัตราการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในเด็กเพิ่มจากร้อยละ 1.8 ในปี 2018 เป็นร้อยละ 9.6 ในปี 2021 แม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีกฎหมายห้ามจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (เจาะลิกระบบสุขภาพ, 2565) เห็นได้ว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้านับว่าเป็นปัญหาระดับโลกที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือในระดับนานาชาติ รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างประเทศที่จะแสวงหาแนวทางการควบคุมและป้องกันที่เป็นสากล ครอบคลุม เหมาะสม และทรงประสิทธิภาพ (World Health Organization, 2003) หนึ่งในความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นแล้ว คือ ความร่วมมือในการเข้าร่วมเป็นภาคีรัฐของ WHO Framework Convention on Tobacco Control (WHO FCTC) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2547 การเข้าร่วมเป็นภาคีรัฐดังกล่าวนี้มีผลให้ประเทศสมาชิกต้องมีหน้าที่กำหนดมาตรการการควบคุมให้ประชาชนในประเทศสูบบุหรี่หรือรับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ให้ลดน้อยลง

อย่างไรก็ตาม การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เนื่องจากความแตกต่างด้านกฎหมายและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิก รวมถึงความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ การมีพรมแดนติดกันยังเอื้อต่อการลักลอบขนส่งและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า สำหรับประเทศไทยที่มีการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเข้มงวดโดยห้ามการผลิต นำเข้า และจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ผู้สูบบุหรี่และผู้ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้ามีความผิดตามกฎหมายด้วย ถึงกระนั้นก็ยังพบการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในสังคมไทยอยู่ เช่นเดียวกับประเทศในกลุ่มอาเซียนได้มีมาตรการทางนโยบายที่ออกมาเพื่อควบคุมยาสูบด้วยกันทั้งสิ้น โดยดำเนินนโยบายผ่านมาตรการทางกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีผลบังคับใช้ต่างกันไปในแต่ละประเทศเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน
2. เพื่อศึกษานโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน
3. เพื่อเปรียบเทียบนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยข้อมูลสถานการณ์ทั่วไปจะใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจ การวิจัย และสื่อท้องถิ่น ขณะที่ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการควบคุมจะใช้ข้อมูลจากการเผยแพร่ของหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก สามารถแบ่งออกเป็น 3 แหล่งข้อมูล ดังนี้

1. รายงานการสำรวจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าโดยหน่วยงานระดับชาติหรือนานาชาติ (IHSN Survey Catalog, 2019); (World Health Organization, 2022); (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) บทความจากวารสารวิชาการที่มีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง โดยค้นคว้าในประเด็นเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้า ความชุกในการใช้ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อศึกษาภาพรวมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในแต่ละประเทศ (Phyo, Y. et al., 2020); (Lian, T. Y. & Dorotheo, U., 2021); (Le, H. T. T. et al., 2022) รวมถึงนโยบายและมาตรการป้องกันการใช้บุหรี่ไฟฟ้า (Nguyen, N. B. et al., 2020)

2. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการการกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับยาสูบ (Government Gazette, 2005); (Tobacco Control Law (Laos PDR), 2021); (พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ, 2560) กฎหมายด้านภาษี (Federal Government Gazette, 2020); (พระราชบัญญัติศุลกากร, 2560); (Singapore Statutes, 2014) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (ประกาศกระทรวงพาณิชย์, 2559); (พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4), 2562); (คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, 2558) สืบค้นในขอบเขตที่เกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศสมาชิกอาเซียน จากฐานข้อมูลภาครัฐ โดยรวบรวมข้อมูลจากรายงานการปฏิบัติงาน เอกสารของภาครัฐ (Ministry of Health Singapore, 2020) และรายงานข่าว (Yusof, M. Z., 2021); (Thai PBS, 2566); (Jakartaglobe, 2023)

3. สื่อออนไลน์ที่ให้ความรู้และรณรงค์เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (Tobacco Control Laws, 2023) สื่อออนไลน์ที่เป็นชุมชน (Community) ของผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้า (World Vapers Alliance, 2023) สื่อออนไลน์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะ (Schmid, T., 2022); (Song, Y. & Zhao, A., 2023) และสื่อออนไลน์ทั่วไป (6wresearch, 2020); (Phạm Thanh Hũu, 2022)

จากข้อมูลของแต่ละประเทศนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแบบกำหนดทิศทางล่วงหน้า (Directed Content Analysis) กล่าวคือ การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าจะดำเนินการผ่านกฎหมายเกี่ยวกับยาสูบ และกฎหมายภาษี รวมถึงกลไกของภาคประชาสังคมและบทบาทของสื่อ สำหรับแหล่งข้อมูลนั้น ด้วยข้อจำกัดทางด้านภาษาท้องถิ่นของบางประเทศ ผู้วิจัยเลือกจากแหล่งข้อมูลที่มีการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษเป็นหลัก ในกรณีที่ไม่มีข้อมูลภาษาอังกฤษจะใช้การแปลภาษาท้องถิ่นเป็นภาษาอังกฤษ และตรวจทานจากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อความแม่นยำด้านเนื้อหา อย่างไรก็ตามรายละเอียดกฎหมายเกี่ยวกับยาสูบ ภาษีสศุลกากร และภาษีสรรพสามิต นั้นมีการเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษโดยหน่วยงานภาครัฐอยู่แล้วเพราะเกี่ยวข้องกับการนำเข้าและจัดจำหน่าย

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าในบรูไนคิดเป็นร้อยละ 10 เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ พบว่า กลุ่มที่สูบบุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 25 - 34 ปี รองลงมา คือ อายุ 35 - 44 ปี 16 - 24 ปี และ 45 - 54 ปี ตามลำดับ ซึ่งความนิยมในบุหรี่ไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ บุหรี่ไฟฟ้าสามารถหาซื้อได้จากร้านค้าต่าง ๆ โดยผู้จัดจำหน่ายแบบค้าปลีก ประกอบด้วยธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และร้านกาแฟ ช่องทางการจัดจำหน่ายได้แก่ ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ร้านค้าปลีกเฉพาะทาง และผู้ค้าปลีกอิสระ จากรายงานของกระทรวงสาธารณสุขบรูไนระบุว่า บุหรี่ไฟฟ้าไม่เคยได้รับการรับรองหรือผ่านการพิสูจน์จากหน่วยงานระดับสากลใด ๆ ว่าเป็นตัวช่วยในการเลิกบุหรี่ เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าก่อให้เกิดสารอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ และยังไม่ได้มีการรับรองว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าจะมีความปลอดภัย ปัจจุบันจึงยังไม่มีบุหรี่ไฟฟ้าจากบริษัทใดที่ผ่านการขึ้นทะเบียนรับรองและได้รับใบอนุญาตจากรัฐบาลบรูไน

บุหรี่ไฟฟ้ามีแนวโน้มได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในกัมพูชา โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและคนรุ่นใหม่ที่นิยมสูบบารากุและบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเปิดเผย ทางกัมพูชาได้ห้ามการนำเข้า การจำหน่าย และการแจกจ่ายบุหรี่ไฟฟ้า แต่กลับพบว่า มีการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ามากมาย สามารถหาซื้อได้ง่าย ขณะที่ทัศนคติที่ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าและวิธีการสูบ คือ มีความสะดวกและดึงดูดใจต่อการตัดสินใจสูบ ซึ่งมีโอกาสนำไปสู่การเสพติดในรูปแบบอื่น ๆ และอาจทำให้การปราบปรามยาเสพติดยากขึ้น หากมีการใช้หรือการลักลอบค้ายาเสพติดร่วมกับบารากุและบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ทางการกัมพูชากำลังเพิ่มมาตรการปราบปรามบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงมีความพยายามในการเร่งปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าใกล้กับสถานศึกษา ซึ่งกำลังแพร่ระบาดอย่างหนักในกรุงพนมเปญและเมืองสำคัญ อย่างไรก็ตาม ผู้ลักลอบจำหน่ายก็ได้เปลี่ยนเป็นช่องทางออนไลน์แทนการมีหน้าร้านเพื่อหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่

ตลาดบุหรี่ไฟฟ้าในอินโดนีเซียเติบโตอย่างมั่นคงตั้งแต่ปี 2015 และกลายเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคอาเซียนในปี 2021 บุหรี่ไฟฟ้าที่ได้รับความนิยมในอินโดนีเซีย คือ บุหรี่ไฟฟ้านำเข้าจากจีน เกาหลีใต้ มาเลเซีย ไต้หวัน สหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร รวมถึงการย้ายฐานการผลิตบุหรี่ไฟฟ้ามาจากจีน ปัจจัยสำคัญ คือ ค่าจ้างแรงงาน ที่ดิน และการมีผู้สูบบุหรี่จำนวนมากในประเทศ การจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในอินโดนีเซียมีทั้งผ่านร้านค้าทั่วไป ตู้กดบุหรี่ไฟฟ้า และช่องทางออนไลน์ ด้านรัฐบาลอินโดนีเซียแสดงออกอย่างชัดเจนในการผลักดันอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศให้เติบโต และกลายเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้าในภูมิภาคอาเซียน โดยเป็นประเทศแรกในภูมิภาคที่ให้การรับรองบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ในปี 2018 และประกาศให้วันที่ 18 กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันเทศกาลบุหรี่ไฟฟ้า นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนาอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้าในภูมิภาคเอเชีย ผลจากการผลักดันอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้าของรัฐบาล ทำให้ในปี 2021 ภาคธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าของอินโดนีเซียสร้างรายได้เข้าประเทศมากถึง 329 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือราว 11,850 ล้านบาท

อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าใน สปป.ลาว เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วพร้อมกับจำนวนคนรุ่นใหม่ที่หันไปสูบบุหรี่ไฟฟ้า ตามกระแสแทนบุหรี่ทั่วไป สปป.ลาว ใช้จ่ายเงินไปกับบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมาก โดยปี 2024 อุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้ามีรายได้ประมาณ 2.9 ล้านเหรียญสหรัฐ และคาดว่าในอีก 5 ปี จะเติบโตขึ้นร้อยละ 1.84 ต่อปี สปป.ลาวเป็น

1 ใน 30 ประเทศทั่วโลกที่นำข้อแนะนำขององค์การอนามัยโลกในการห้ามการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า HTP และซิการ์ทั้งหมดเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในประเทศของตน มีการปรับปรุงกฎหมายควบคุมยาสูบ เมื่อปี 2021 หลังจากมีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบฉบับเดิมมาตั้งแต่ปี 2009 เพื่อรวมบุหรี่ไฟฟ้าเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบ ด้านการโฆษณา การส่งเสริมการขายและการสนับสนุนกิจกรรมของธุรกิจยาสูบ

ผลการสำรวจของ National Health and Morbidity Survey 2022: Adolescent Health Survey ในมาเลเซีย พบว่า ความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีสูงที่สุดในบรรดาผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทต่าง ๆ อยู่ที่ร้อยละ 14.9 เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 จากปี 2017 และการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นสูงกว่าบุหรี่แบบมวนปกติมากถึง 3 เท่า และเพศชายมีความชุกสูงกว่าเพศหญิงเกือบ 4 เท่า มาเลเซียมีตลาดบุหรี่ไฟฟ้าใหญ่ที่สุดในอาเซียน (รวมไต้หวันและฮ่องกง) ข้อมูลจากปี 2012 - 2015 แสดงให้เห็นว่าตลาดบุหรี่ไฟฟ้าของมาเลเซียเติบโตจาก 106 ล้านดอลลาร์ เป็น 514 ล้านดอลลาร์ ก่อนจะลดลงเหลือ 229 ล้านดอลลาร์ ในปี 2016 ซึ่งการลดลงอย่างรวดเร็วนี้อาจเกิดจากการที่ the Malaysian National Fatwa Council ประกาศว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่ง “ฮาลาล” และมีการห้ามสูบบุหรี่ไฟฟ้าในรัฐปีนัง เคดาห์ ยะโฮร์ กลันตัน และตรังกานู ซึ่งครอบคลุมประชากรหนึ่งในสามของมาเลเซีย

มีการคาดการณ์ว่าตลาดบุหรี่ไฟฟ้าในเมียนมาร์ปี 2024 จะสร้างรายได้ 15.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการเติบโตขึ้นเป็นร้อยละ 1.94 ตลาดบุหรี่ไฟฟ้าของเมียนมาร์กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของรายได้หลังหักภาษี และความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงด้านสุขภาพของบุหรี่แบบเดิม อาจเป็นผลให้ผู้สูบบุหรี่เดิมเปลี่ยนพฤติกรรมมาสูบบุหรี่ไฟฟ้า การศึกษาความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ 6 รัฐ และภูมิภาคในเมียนมาร์ พบว่า ร้อยละ 39.11 ของผู้สูบบุหรี่ทั้งหมด รายงานว่าเคยได้ยินเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 11.61 บอกว่าเคยใช้บุหรี่ไฟฟ้า และผลการศึกษานั้นไม่พบการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มผู้สูบบุหรี่เพศหญิง ความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีสูงในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่อายุน้อยกว่า 30 ปี ความชุกจะสูงในกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาและรายได้สูง และผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคมณฑลเยมีมีความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการสำรวจการใช้ยาสูบในเยาวชนปี 2019 ของฟิลิปปินส์ พบว่า นักเรียนมัธยมปลายร้อยละ 24.6 เคยใช้บุหรี่ไฟฟ้า ในช่วง 30 วันก่อนการสำรวจ ร้อยละ 14.1 รายงานว่าตนเองได้สูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยร้อยละ 77.1 ที่เป็นผู้สูบ สามารถซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้จากร้านค้าทั่วไป แผงขายของริมถนน หรือร้านแบบคิออส ซึ่งนักเรียนที่ไปซื้อยาสูบตามร้านเหล่านี้ ร้อยละ 37.1 ให้ข้อมูลว่าพวกเขาไม่ถูกห้ามปรามมิให้ซื้อทั้งที่อายุน้อย ขณะที่ผลสำรวจการใช้ยาสูบในผู้ใหญ่ ปี 2021 พบว่า ร้อยละ 69.4 เคยได้ยินเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 5.7 เคยทดลองบุหรี่ไฟฟ้า และร้อยละ 2.1 ปัจจุบันยังคงสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจเมื่อปี 2015 แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลา 6 ปี ชาวฟิลิปปินส์รับรู้และบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นกว่า 1 เท่าตัว มีการคาดการณ์ว่าตลาดบุหรี่ไฟฟ้าในฟิลิปปินส์จะเติบโตได้ในช่วงปี 2020 - 2026 เนื่องจากความนิยมที่เพิ่มขึ้นของวัยรุ่นต่อบุหรี่ไฟฟ้ารสผลไม้และลูกอมซึ่งมีแนวโน้มที่จะให้ประสบการณ์การสูบบุหรี่ที่ดีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบุหรี่ทั่วไป

การสำรวจการใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า โดย The Tobacco Control Atlas: ASEAN Region ในปี 2021 ของสิงคโปร์ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนไม่ปรากฏสัดส่วนความชุก การสำรวจความตระหนักรู้ การใช้ และการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า เยาวชนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ตระหนักถึงบุหรี่ไฟฟ้าทั้งในด้านโครงสร้าง กลไกการทำงาน ผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้า อีกทั้งการแก้ไขกฎหมาย Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act

ปี 2018 มีผลทำให้การซื้อ การใช้ และครอบครองผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เกิดขึ้นใหม่และเลียนแบบผิดกฎหมาย จึงมีการลักลอบนำเข้าบุหรี่เถื่อนเป็นจำนวนมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับบุหรี่ไฟฟ้าซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายอยู่แล้ว ผู้กระทำผิดมองว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ลักลอบนำเข้าได้ง่ายกว่าบุหรี่แบบปกติ

การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากรไทยปี 2021 พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป นิยมสูบบุหรี่ที่ผลิตจากโรงงานมากที่สุด ขณะที่บุหรี่ประเภทอื่น ๆ มีการสูบน้อย โดยบุหรี่ไฟฟ้ามีการสูบร้อยละ 0.1 ปัจจุบันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นที่น่ากังวล กล่าวคือ จากผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า 78,742 คน เป็นเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี ถึง 24,050 คน (ร้อยละ 30.54) และจากผลการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการและองค์การอนามัยโลก แสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนไทยมีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น โดยการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในเด็กนักเรียน อายุ 13 - 15 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.3 ในปี 2015 เป็นร้อยละ 8.1 ในปี 2021 จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างในผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่มีการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเด็นต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย เช่น อันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าต่อผู้สูบและคนรอบข้าง เข้าใจว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ายังมีช่วยให้สามารถเลิกบุหรี่ได้

ตลาดบุหรี่ไฟฟ้าในเวียดนามเติบโตตั้งแต่ปี 2013 เป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประชาชนในเมืองใหญ่ เช่น กรุงฮานอย และนครโฮจิมินห์ ผลการสำรวจเมื่อปี 2015 พบว่า มีผู้ยอมรับว่าเคยสูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 1.1 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ทั่วประเทศปี 2020 จำนวนผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าได้เพิ่มเป็นร้อยละ 3.6 หรือเพิ่มขึ้นถึง 18 เท่าตัว โดยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงฮานอยสูบบุหรี่ไฟฟ้าในอัตราร้อยละ 8.35 ขณะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 12.6 โดยภาพรวมอาจจะกล่าวได้ว่าชาวเวียดนามสามารถเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย เนื่องจากการโฆษณาและการจำหน่ายบนเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์มากมาย โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ ซึ่งผู้ผลิตและผู้นำเข้าส่วนใหญ่จะออกแบบบุหรี่ไฟฟ้าให้มีกลิ่นที่ชวนหลงใหล และออกแบบอุปกรณ์ที่ดูดีและทันสมัย รวมทั้งนำบุคคลที่มีชื่อเสียงมาช่วยส่งเสริมการขายในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ด้วย

2. นโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศบรูไนมีกฎหมายการควบคุมบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเป็นรูปธรรม คือ กฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่ (Tobacco Order) ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมและปรับมาตรการการควบคุมอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการแก้ไขถึง 3 ครั้ง ในปี 2005 2007 และ 2012 ซึ่งมีผลด้านการห้ามนำเข้า ห้ามขาย หรือเสนอขายพร้อมสินค้าอื่น ๆ หรือออกแบบสินค้าให้มีลักษณะเหมือนบุหรี่ไฟฟ้า สำหรับมาตรการในการควบคุมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในที่สาธารณะถือว่าค่อนข้างผ่อนปรนอยู่พอสมควร กล่าวคือ การควบคุมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในบรูไนจะใช้มาตรการเดียวกันกับมาตรการการควบคุมบุหรี่ทั่วไป

นโยบายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของกัมพูชา คือ การบังคับใช้กฎหมายการควบคุมยาสูบ ฉบับที่ 0565/004 ปี 2015 ซึ่งเป็นกฎหมายการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ จากนิยามในมาตรา 4 ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นประยาสูบประเภทหนึ่งที่ถูกควบคุมภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรการการนำเข้า การจำหน่าย และการกระจายของบุหรี่ไฟฟ้า พื้นที่ห้ามสูบ และบทลงโทษ ร่วมกับการบังคับใช้หนังสือเวียนของสำนักงานปราบปรามยาเสพติด ฉบับที่ 001/14 เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามการบริโภค การจำหน่าย และการนำเข้าซิการ์ หรือบารากุ

และบุหรี่ไฟฟ้าในราชอาณาจักรกัมพูชา และคำสั่งห้ามการนำเข้าและการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อปี 2014 รวมทั้งมีคำสั่งห้ามเรื่องการห้ามการบริโภค การจำหน่าย และการนำเข้าซิการ์หรือบารากุ และบุหรี่ไฟฟ้า ในราชอาณาจักรกัมพูชาอีกครั้ง ในปี 2021

อุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้าในอินโดนีเซียได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล ส่งผลให้นโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ในรูปแบบของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า มีนโยบายยกเว้นภาษีนำเข้า เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้า ส่งเสริมนักลงทุนต่างชาติเข้าไปสร้างโรงงานผลิตบุหรี่ไฟฟ้าในอินโดนีเซีย เพิ่มอัตราการจ้างงานภายในประเทศ และนำไปสู่โอกาสเติบโตทางเศรษฐกิจในด้านอื่น ๆ เนื่องจากอินโดนีเซีย อนุญาตให้สามารถนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าจากต่างชาติมาจำหน่ายในประเทศได้ การนำเข้านี้จึงต้องได้รับอนุญาตจาก กระทรวงอุตสาหกรรมและสำนักงานควบคุมอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งต้องได้รับการรับรองจาก สำนักงานมาตรฐานแห่งชาติของอินโดนีเซีย มีข้อสังเกตว่ากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบเกี่ยวกับการควบคุม บุหรี่จะต้องได้รับการรับรองจากรัฐบาลท้องถิ่นด้วย ทำให้การบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าขึ้นอยู่กับรัฐบาล ท้องถิ่นแต่ละแห่ง สำหรับมาตรการควบคุมการสูบจะเป็นจำกัดพื้นที่สูบเหมือนบุหรี่ทั่วไป เนื่องจากอินโดนีเซียไม่มี กฎหมายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในส่วนของผู้สูบโดยตรง ทำให้การจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าทำได้โดยไม่มีการควบคุมส่วนผสม หรือสารผสมเพิ่มในบุหรี่ไฟฟ้า รวมทั้งการจำกัดปริมาณสารนิโคตินและการควบคุมอุปกรณ์การสูบ นอกจากนี้ยัง ไม่ได้การบังคับให้มีภาพคำเตือนบนบรรจุภัณฑ์ของบุหรี่ไฟฟ้าหรือการเปิดเผยข้อมูลใด ๆ ยิ่งกว่านั้น อินโดนีเซีย ไม่มีกฎหมายที่กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อบุหรี่ไฟฟ้าด้วย

นโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของ สปป.ลาวได้บังคับใช้เป็นข้อกำหนดการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุม ยาสูบ 2016 โดยข้อกำหนดนี้ระบุลักษณะของบุหรี่ไฟฟ้า และกำหนดว่าบุหรี่ไฟฟ้าต้องได้รับการควบคุมเช่นเดียวกับ มาตรการการควบคุมยาสูบหรือบุหรี่ชนิดอื่น ๆ เป็นการปรับกฎหมายเพื่อให้เกิดการควบคุมได้อย่างทันต่อ สถานการณ์ นอกจากนี้ สปป.ลาวยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ต่าง ๆ อีกหลายฉบับ มีการบังคับใช้มาตรการการควบคุมเชิงพื้นที่ การควบคุมการขาย และการควบคุมทางสื่อที่ชัดเจน แต่ในส่วนของการ ควบคุมบรรจุภัณฑ์ พบว่า ยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนเหมือนกับการควบคุมบุหรี่ทั่วไป ในด้านการออกคำเตือน สุขภาพหรือการควบคุมลักษณะของบรรจุภัณฑ์

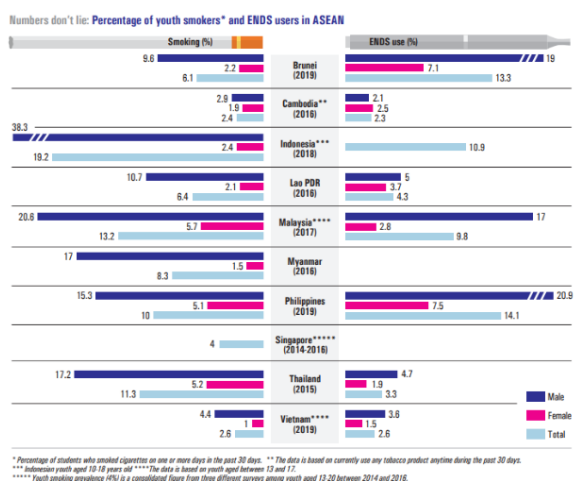
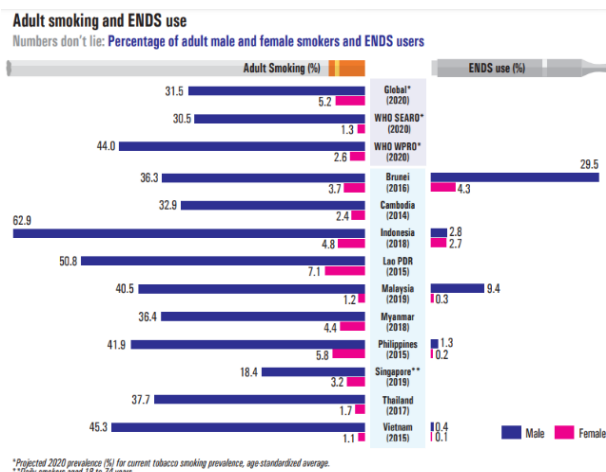
มาตรการทางกฎหมายที่ประเทศมาเลเซียใช้ควบคุมยาสูบหรือบุหรี่แบบทั่วไปไม่ครอบคลุมถึงการใช้นิโคติน ไฟฟ้า ทำให้ในระยะแรกการควบคุมเกิดจากกฎหมายอิสลาม (The Syariah Law) และต่อมาก็เป็นการใช้มาตรการ ทางภาษีตามกฎหมายภาษีสรรพสามิต 1976 ซึ่งมีการออกคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม ให้บุหรี่ไฟฟ้าและอุปกรณ์สำหรับ บุหรี่ไฟฟ้าจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตร้อยละ 10 ต่อมาปี 2023 ได้ยกเลิกบุหรี่ไฟฟ้าออกจากรายการสารพิษ ควบคุมตาม Poisons Act 1952 เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากบรรจุภัณฑ์น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า 0.40 ริงกิตต่อมิลลิลิตร ทำให้บุหรี่ไฟฟ้ากลายเป็นสิ่งถูกกฎหมาย จำหน่ายได้และมีช่องทางการเสียภาษีที่ถูกต้อง ในทาง ตรงข้ามกลับไม่มีกฎหมายคุ้มครองการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน หรือควบคุมพื้นที่จำหน่าย พื้นที่การสูบ ดังเช่น บุหรี่ทั่วไป

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของเมียนมาร์ มีเพียงกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่และการ บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ 2006 ซึ่งมีช่องว่างในการนิยามความหมายของยาสูบซึ่งไม่ครอบคลุมถึงบุหรี่ไฟฟ้า จึงทำให้

การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในเมียนมาร์ไม่มีการควบคุมด้วยกฎหมายยาสูบ หรือกฎหมายอื่นเป็นการเฉพาะ สามารถนำเข้าได้ตามปกติอย่างถูกกฎหมายเหมือนสินค้าทั่วไป ส่งผลให้องค์กรภาคประชาสังคมที่มีบทบาทในการรณรงค์เพื่อการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในเมียนมาร์

การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในฟิลิปปินส์ระยะแรกใช้มาตรการทางภาษี คือ การจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ตามที่กำหนดใน Republic Act No.11346 11467 และใช้ Executive Order 106 เพื่อควบคุมการเข้าถึงของเยาวชน บังคับใช้คำสั่งกระทรวงสาธารณสุขหลายฉบับเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าตั้งแต่ปี 2014 จนกระทั่งในปี 2022 ได้ประกาศใช้ Republic Act No.11900 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการนำเข้า การผลิต การขาย การบรรจุ การกระจาย การใช้ และการสื่อสารของผลิตภัณฑ์นิโคตินและไมโซนิโคติน และผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดใหม่ กำหนดความปลอดภัยของอุปกรณ์โดยการลงทะเบียนผลิตภัณฑ์ รวมทั้งต้องมีคำเตือนด้านสุขภาพบนผลิตภัณฑ์ ห้ามแอบอ้างคุณสมบัติทางการแพทย์หรือการรักษา หรือข้อความที่แสดงว่าผลิตภัณฑ์นั้นช่วยลดความเสี่ยงได้ กำหนดพื้นที่สูบบุหรี่ ปรับลดอายุการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าเป็น 18 ปีจากเดิม 21 ปี ทำให้องค์กรภาคประชาสังคมเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างมาก

กฎหมาย Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act 1993 ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมของสิงคโปร์จัดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย โดยได้เพิ่มบุหรี่ไฟฟ้าในบัญชีแนบท้ายของกฎหมายควบคุมยาสูบเมื่อปี 2014 ซึ่งทำให้การได้มา การครอบครอง การใช้ การซื้อ การนำเข้า หรือการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย มีการกำหนดโทษตามกฎหมายค่อนข้างสูง ทำให้นโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของสิงคโปร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะต่อไปภายใต้ Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act 1993 (2020 REVISED EDITION) จะค่อย ๆ เพิ่มอายุขั้นต่ำตามกฎหมายสำหรับการซื้อ การใช้ การครอบครอง การขาย และการจัดหาผลิตภัณฑ์ยาสูบจาก 18 ปี เป็น 21 ปี เพื่อเป็นการควบคุมจำนวนประชากรที่สูบบุหรี่ภายในประเทศ ร่วมกับการใช้มาตรการทางภาษี การห้ามใช้บุหรี่ไฟฟ้าและบทลงโทษตามกฎหมายเป็นมาตรการที่เข้มงวด ที่สามารถควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในสิงคโปร์ สอดคล้องกับผลการสำรวจความชุกของการใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ใหญ่ และเยาวชนในสิงคโปร์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความชุกของผู้สูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า (ซ้ายความชุกของผู้ใหญ่ ขวาคความชุกของเยาวชน)

บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยถูกห้ามไว้อย่างชัดเจนตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2562 โดยมีที่มาจากคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู” นํ้ายาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” กำหนดห้ามขายซึ่งรวมถึงการให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาโดยเรียกค่าตอบแทน รวมถึงเสนอหรือชักชวนให้กระทำการดังกล่าว และยังกำหนดห้ามให้บริการสินค้าดังกล่าวซึ่งให้รวมถึงการรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทน ด้านกระทรวงพาณิชย์ได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าต้องห้ามผ่านราชอาณาจักร และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกรวมถึงการจำหน่ายหรือซื้อบุหรี่ไฟฟ้าและนํ้ายา เป็นต้น โดยกฎหมายที่มีผลต่อมาตรการการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและยาสูบอื่น ๆ ของไทย คือ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่ได้กำหนดนิยามของยาสูบให้หมายรวมถึงบุหรี่ไฟฟ้าด้วย ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าได้รับการควบคุมและมีมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดบทลงโทษ

ในเวียดนามกฎหมายยาสูบไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับบุหรี่ไฟฟ้าได้ การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าในเวียดนามบริษัท เวียดนาม โทแบคโค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (VINATABA) เป็นผู้ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าแต่เพียงผู้เดียว ตามประกาศของกรมศุลกากร เรื่องการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าสู่เวียดนาม ตามนิยามของยาสูบที่ระบุในกฎหมาย ฉบับที่ 67/2013/ND-CP ว่าด้วยเรื่องการจัดจำหน่ายยาสูบในเวียดนาม บุหรี่ไฟฟ้าถือเป็นยาสูบประเภทหนึ่งภายใต้กฎหมายฉบับนี้ จึงถูกกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในเวียดนามต้องได้ใบอนุญาตการค้าผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าก่อนจึงจะสามารถประกอบธุรกิจการค้าได้ นอกจากนี้ การจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าผ่านช่องทางออนไลน์ บุคคลหรือหน่วยงานผู้ขายต้องปฏิบัติตามมาตรา 26 ของกฎหมาย ฉบับที่ 67/2013/ND-CP ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการบุหรี่ไฟฟ้าต้องขอใบอนุญาตการค้าผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าก่อน ทั้งยังระบุบทลงโทษสำหรับผู้จัดจำหน่ายที่ไม่มีใบอนุญาต จากกฎหมายดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการสามารถจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในเวียดนามได้เพื่อรับมือกับปัญหาด้านสุขภาพที่จะตามมาภาครัฐจึงมุ่งเน้นการควบคุมทางอ้อม เช่น นโยบายมหาวิทยาลัยปลอดบุหรี่ การป้องกันอันตรายจากบุหรี่มือสอง หรือการจัดตั้งกองทุนป้องกันอันตรายจากยาสูบ เป็นต้น

3. เปรียบเทียบนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากการศึกษาสามารถจำแนกกฎหมายที่มีผลควบคุมได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กฎหมายยาสูบ เป็นกฎหมายใหม่หรือที่แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการห้ามนำเข้า จำหน่าย และสูบบุหรี่ไฟฟ้า หรือเป็นกฎหมายเดิมที่แก้ไขเพิ่มเติมนิยามบุหรี่ไฟฟ้า 2) กฎหมายเกี่ยวกับภาษี เป็นการควบคุมโดยจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากร และ 3) กฎหมายอื่น อาทิ กฎหมายที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายศาสนา ข้อบังคับที่ออกโดยกระทรวง ทั้งนี้ การเปรียบเทียบนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มประเทศอาเซียน แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศ	การลงนาม FCTC	กฎหมาย			มาตรการควบคุม				
		กฎหมาย ยาสูบ	กฎหมาย เกี่ยวกับ ภาษี	กฎหมายอื่น	การ นำเข้า	การ จำหน่าย	ส่งเสริม การขาย	คำเตือน บน บรรจุ ภัณฑ์	กำหนด พื้นที่ สูบบุหรี่
บรูไน	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
กัมพูชา	✓	✓			✓	✓	✓		✓
อินโดนีเซีย	×	×	✓	✓	×	×	✓	×	✓
ลาว	✓	✓				✓	✓	✓	✓
มาเลเซีย	✓	×	✓	✓	✓	✓			✓
เมียนมาร์	×	×	×	×	×	×	×	×	×
ฟิลิปปินส์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สิงคโปร์	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
ไทย	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
เวียดนาม	✓	×		✓	✓	✓	✓		✓

หมายเหตุ ช่องที่ไม่มีเครื่องหมาย หมายถึง ยังไม่ปรากฏว่ามีหรือไม่มีกฎหมาย/มาตรการดังกล่าว

จากตารางสามารถแบ่งระดับความเข้มงวดของนโยบายได้ 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และห้ามประชาชนสูบ ได้แก่ สิงคโปร์ และกัมพูชา 2) บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ห้ามการนำเข้าและจัดจำหน่าย ได้แก่ ไทย สปป.ลาว และบรูไน 3) บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายเฉพาะที่ผ่านมาตรการทางภาษี ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และเวียดนาม 4) บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมาย ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และรัฐบาลสนับสนุนอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้า ได้แก่ อินโดนีเซีย และ 5) ไม่มีข้อกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ได้แก่ เมียนมาร์

อภิปรายผล

การศึกษาสถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้าและความชุกของบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มประเทศอาเซียน จะเห็นได้ว่า ผู้ใช้ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรทิพา สุวัฒน์บุญ และคณะ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับ บุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงการรับรู้ว่าเป็นตัวช่วยให้เลิกสูบบุหรี่แบบมวน และมีความปลอดภัยสูงกว่า (พรทิพา สุวัฒน์บุญ และคณะ, 2564) ซึ่งการศึกษาของ Richard, J. W. et al. บ่งชี้ว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีความเกี่ยวข้องกับอัตราการเลิกบุหรี่ที่มากขึ้น ทั้งนี้ บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดใหม่ที่อยู่ในระยะแรกยังมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับเลิกบุหรี่ ต่อมาภายหลังจึงมีรายงานการศึกษาและกรณีศึกษาของผู้ได้รับผลกระทบจากบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งความพยายามของภาครัฐและภาคประชาสังคมในการรณรงค์ให้ความรู้ ปัจจัยดึงดูดอีกประการที่ทำให้จำนวนผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้น คือ อุปกรณ์การใช้ และรสชาติที่หลากหลาย (Richard, J. W. et al., 2021) สอดคล้องกับ ภิญทิรา ปริญญารักษ์ และคณะ ที่พบว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นและรสชาติที่ดี มีความสะดวกในการใช้และมีรูปแบบที่ทันสมัย ทำให้ผู้สูบบุหรี่หันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าแม้ว่าจะมี

ราคาแพง ทั้งยังเป็นการเข้าถึงแบบหนึ่ง (ภณทิรา ปริญญารักษ์ และคณะ, 2565) เพราะการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเป็น ตัวกลางในกลุ่มสังคมอเมริกันเชื้อสายเอเชียในฐานะกิจกรรมเพื่อการรวมกลุ่ม (Maglalang, D. D. et al., 2023) เห็นได้ว่าความชุกของอายุผู้สูบบุหรี่ประเทศอาเซียนเป็นกลุ่มเยาวชนและคนรุ่นใหม่ในกัมพูชา การเลือกใช้บุหรี่ ไฟฟ้าที่สูงกว่าบุหรี่แบบมวนของวัยรุ่นมาเลเซีย หรือแนวโน้มการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะใน กลุ่มคนรุ่นใหม่ของประเทศบรูไน คนชว่งวัยนี้มีความสนใจทดลองสิ่งต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ความ ทันสมัย สนใจการเข้าถึงซึ่งทำให้เพื่อนมีบทบาทในการ ชักชวนให้สูบ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อนที่มีผลต่อการ ตัดสินใจ ดังเช่น ผลการศึกษาของ เอี่ยมพร สุ่มมาตย์ และกิตติพงษ์ เรือนเพชร ในทางกลับกันประเทศที่ไม่ปรากฏ ความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าทั้งในกลุ่มเยาวชนและผู้ใหญ่ พบว่า คนกลุ่มนี้มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า เกี่ยวกับผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้า กล่าวได้ว่า การตระหนักรู้ถึงของประชาชน ความสนใจของกลุ่มเพื่อน คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ และการเผยแพร่ข้อมูลมีอิทธิพลต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้า (เอี่ยมพร สุ่มมาตย์ และกิตติพงษ์ เรือนเพชร, 2565)

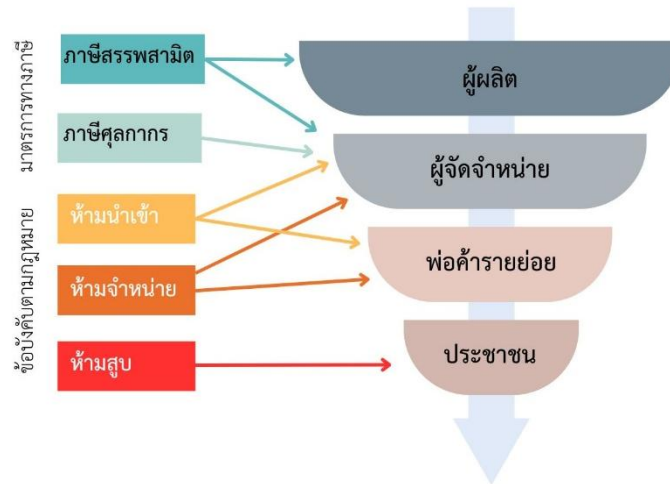
นอกจากนั้น ความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศสิงคโปร์สัมพันธ์กับการบังคับใช้กฎหมายควบคุม บุหรี่ไฟฟ้าอย่างเข้มงวด ทั้งยังมีแนวทางการเพิ่มอายุขั้นต่ำของการจำหน่ายบุหรี่เพื่อควบคุมการสูบบุหรี่ และลด จำนวนผู้สูบบุหรี่ใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ling, M. Y. et al. ซึ่งเสนอการปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย มาตรการ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ความเสี่ยงของวัยรุ่นที่จะใช้บุหรี่ไฟฟ้า การควบคุมด้วยกฎหมายของกลุ่ม ประเทศอาเซียนเป็นมาตรการเดียวกับหลายประเทศที่ใช้กฎหมายเพื่อสกัดกั้นการนำเข้าและการบริโภคของ ประชาชน อาทิ สหรัฐอเมริกา มีมาตรการกลางควบคุมแล้วแต่ละรัฐจะบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมต่างกัน เช่น รัฐเท็กซัส นิยามบุหรี่ไฟฟ้าแยกออกจากยาสูบและกำหนดมาตรการควบคุมคู่กันกับยาสูบอื่น (Ling, M. Y. et al., 2023) รัฐแคลิฟอร์เนียนิยามบุหรี่ไฟฟ้า เช่นเดียวกับยาสูบอื่น มีบางมาตรการควบคุม เช่น เรื่องด้านบรรจุภัณฑ์ (กมลพร ยศนันท์, 2563) รัฐคอนเนตทิคัต ใช้มาตรการทางภาษีที่แยกโดยเฉพาะ (จัสมีน ธีร์ก, 2565) หรือประเทศ แคนาดาที่ใช้ Tobacco and Vaping Products Act บังคับใช้กับบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเทศ ร่วมกับกฎหมายศุลกากร เพื่อควบคุมการนำเข้าและชำระภาษีสรรพสามิต เป็นต้น (ไพศาล ลิ้มสถิตย์ และจุฬพล แดงสกุล, 2567) อย่างไรก็ตาม เจตนารมณ์ของการกำหนดนโยบายถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงกฎหมาย บังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ด้วยบางประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น อินโดนีเซีย และเวียดนาม ที่ใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมให้การ จำหน่ายเป็นไปตามกฎหมาย เช่นเดียวกับยาสูบ โดยจะใช้กฎหมายเกี่ยวกับภาษี และการควบคุมพื้นที่สูบ ทั้งยัง กำหนดนโยบายอื่นเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบุหรี่ไฟฟ้า

จะเห็นได้ว่า บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดใหม่ที่น่าสนใจและดึงดูดให้ทดลองโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น และผู้สูบบุหรี่ใหม่ การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในแต่ละประเทศมีจุดเริ่มต้นที่การกำหนดนโยบายของรัฐว่าจะควบคุมใน ระดับไหน ห้ามโดดเด็ดขาดทั้งผู้บริโภคและผู้จำหน่าย สกัดกั้นผู้จำหน่าย อนุญาตให้จำหน่ายโดยควบคุมตาม กฎหมาย หรือส่งเสริมให้มีการผลิตเป็นอุตสาหกรรมและส่งออกท จากนั้นจึงนำมาสู่การประกาศใช้กฎหมายใหม่ ปรับปรุงกฎหมายเดิม รวมถึงการกวดขันบังคับใช้กฎหมาย

องค์ความรู้ใหม่

มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน แสดงได้ดังภาพ

ภาพที่ 2 มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน

การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าให้ได้ผลสูงสุดนั้น จำเป็นต้องมีการบังคับใช้กับประชาชนทั่วไปในระดับที่ครอบคลุมและทั่วถึง นั่นคือ การห้ามสูบ เพื่อให้สามารถลดการใช้และการแพร่หลายของบุหรี่ไฟฟ้าในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่กฎหมายมีการบังคับใช้เฉพาะกับพ่อค้ารายย่อยหรือผู้จัดจำหน่าย ผลลัพธ์ที่ได้จะจำกัดอยู่เพียงการควบคุมการจำหน่ายสินค้า ซึ่งอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวงกว้างได้อย่างครบถ้วนและยั่งยืน ส่วนมาตรการภาษีสามารถควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในระดับที่จำกัด เนื่องจากการเก็บภาษีเหล่านี้ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าสามารถเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อบุหรี่ไฟฟ้าได้รับการนำเข้าและชำระภาษีตามที่กำหนดแล้ว ก็สามารถนำมาจำหน่ายในตลาดได้อย่างเปิดเผย ซึ่งส่งผลให้ประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้โดยง่าย การควบคุมในลักษณะนี้จึงอาจไม่สามารถป้องกันหรือจำกัดการใช้บุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะไม่ได้จำกัดการกระจายหรือการเข้าถึงของกลุ่มประชากรที่เสี่ยงต่อการติดบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการทางภาษีจำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบและเสริมมาตรการควบคุมอื่น ๆ ที่สามารถลดความเสี่ยงต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในสังคม ทั้งในด้านการควบคุมการจำหน่ายและการใช้ของประชาชนทั่วไป พร้อมกับการสร้างความตระหนักรู้และการเสริมสร้างความเข้าใจในอันตรายจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างจริงจัง

สรุปและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในอาเซียนมีแนวโน้มการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้นทุกประเทศ ยกเว้นสิงคโปร์ที่รายงานการศึกษาไม่ปรากฏความชุกของบุหรี่ไฟฟ้า แม้ว่าจะมีรายงานการตรวจค้นจับกุมการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในสิงคโปร์ ถึงกระนั้นก็กล่าวได้ว่านโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียนที่

ได้ผลที่สุด คือ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดโดยการห้ามสูบบุหรี่ไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็กที่สุดในกลุ่มอาเซียนอีกทั้งจำนวนประชากรน้อย รวมกับคุณลักษณะประชากรและการบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ทำให้สิงคโปร์มีศักยภาพในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าตามกฎหมาย แต่ในประเทศอื่นการห้ามสูบบุหรี่และมีบทลงโทษอาจมีข้อจำกัดในการนำไปปฏิบัติจริง จากการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) ควรผลักดันให้ประเทศที่มีกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมการควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ให้มีการควบคุมในทางกฎหมาย โดยอาจนิยามให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นลักษณะหนึ่งของยาสูบหรือบุหรี่ 2) ประเทศในกลุ่มอาเซียนควรพัฒนาความร่วมมือที่เป็นกลไกในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง ควรมีมาตรการทางภาษี และข้อกำหนดเกี่ยวกับการโฆษณาเพื่อควบคุม 3) ควรมีมาตรการการควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ และ 4) การให้ความรู้ การสร้างความตระหนักรู้ และการรณรงค์เกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียน จึงควรมีนโยบายให้การสนับสนุนการให้ความรู้และการรณรงค์ผ่านสื่อต่าง ๆ สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาแรงจูงใจการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้า เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสะท้อนสถานการณ์จริง ศึกษาถึงผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าต่อสุขภาพของประชาชนและเศรษฐกิจในระยะยาว และควรศึกษาเปรียบเทียบนโยบายของกลุ่มประเทศอาเซียนและภูมิภาคอื่น เช่น ยุโรปหรืออเมริกา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนหลักจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้การสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ข้อตกลงเลขที่ R-66-06-006

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร ยศนันท์. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า. วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, 13(4), 443-457.
- คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2558). เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า”. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 39 ง หน้า 28-29 (18 กุมภาพันธ์ 2558) .
- จัสมีน รีกัก. (2565). การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากบุหรี่ไฟฟ้า. วารสารนิติ รัฐกิจ และสังคมศาสตร์, 6(1), 47-67.
- เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2565). ศจย. เผยผลวิจัยกว่า 7,000 ชื่นยั่นยันผลกระทบบุหรี่ไฟฟ้า. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.hfocus.org/content/2022/12/26661>
- ประกาศกระทรวงพาณิชย์. (2559). เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 40 ง หน้า 7-8 (11 กุมภาพันธ์ 2559).

- พรทิพา สุวัฒน์ภิญโญ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสุขศึกษา, 44(2), 88-101.
- พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 39 ก หน้า 27-47 (4 เมษายน 2560) .
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 69 ก หน้า 96-114 (27 พฤษภาคม 2562) .
- พระราชบัญญัติศุลกากร. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 53 ก หน้า 75-75 (17 พฤษภาคม 2560).
- ไพศาล ลิ้มสถิตย์ และจุมพล แดงสกุล. (2567). ประเด็นกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและกรณีศึกษาต่างประเทศ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 53(1), 178-213.
- ภณจิรา ปริญญารักษ์ และคณะ. (2565). อิทธิพลของข้อมูลข่าวสารต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า. วารสารควบคุมโรค, 48(3), 539-550.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2567 จาก <https://www.trc.or.th/th/attachments/article/618/สถิติบุหรี่%202564.pdf>
- เอี่ยมพร สุ่มมาตย์ และกิตติพงษ์ เรือนเพชร. (2565). ปัจจัยพยากรณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชายอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 28(2), 39-52.
- Thai PBS. (2566). คนไทย สูบ “บุหรี่ไฟฟ้า” เกือบ 8 หมื่นคน พบกลุ่มเด็กเยาวชนเพิ่มขึ้น. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/328379>
- The Active. (2565). บ.บุหรี่ รุกหนักตลาดอาเซียน เน้นคุมเข้ม สกัดเด็ก - เยาวชนจาก “บุหรี่ไฟฟ้า”. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://theactive.thaipbs.or.th/news/publichealth-20240514-26wresearch>
- 6wresearch. (2020). Philippines E-Cigarette Market (2020-2026) | Analysis, Growth, Companies, Value, Revenue, Industry, Share, Outlook, COVID- 19 IMPACT, Size, Trends & Forecast. Retrieved January 20, 2024, from <https://www.6wresearch.com/industry-report/philippines-e-cigarette-market-2020-2026>
- Federal Government Gazette. (2020). Excise Duties (Amendment) Order 2020. Retrieved January 18, 2024, from <https://www.customs.gov.my/en/pg>
- Government Gazette. (2005). Tobacco Order. Retrieved December 22, 2023, from <https://assets.tobaccocontrollaws.org/uploads/legislation/Brunei%20Darussalam/Brunei-Darussalam-TO-2005.pdf>
- IHSN Survey Catalog. (2019). Global Youth Tobacco Survey 2019. Retrieved January 18, 2024, from <https://datacatalog.ihsn.org/catalog/12116>
- Jakartaglobe. (2023). Equally Bad as Regular Cigs: Gov't Told to Get Tough on Vapes. Retrieved August 1, 2023, from <https://jakartaglobe.id/news/equally-bad-as-regular-cigs-govt-told-to-get-tough-on-vapes>,

- Le, H. T. T. et al. (2022). E-Cigarette Use among University Students from One University in Hanoi, Vietnam, and Associated Factors. *Asian Pacific journal of cancer prevention: APJCP*, 23(11), 3649-3655.
- Lian, T. Y. & Dorotheo, U. (2021). The Tobacco Control Atlas: ASEAN Region, Fifth Edition. Retrieved December 22, 2023, from https://seatca.org/dmdocuments/SEATCA%20ASEAN%20Tobacco%20Control%20Atlas_5th%20Ed.pdf
- Ling, M. Y. et al. (2023). Prevalence and Associated Factors of E-Cigarette Use among Adolescents in Southeast Asia: A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*, 20(5), 3883. <https://doi.org/10.3390/ijerph20053883>.
- Maglalang, D. D. et al. (2023). Social Influence of E-cigarette Use among Asian Americans in California. *American journal of health behavior*, 47(1), 173-181.
- Ministry of Health Singapore. (2020). Minimum legal age for smoking raised to 21 from Jan 1. Retrieved January 25, 2024, from <https://www.moh.gov.sg/news-highlights/details/minimum-legal-age-for-tobacco-raised-to-21-years-old-from-1-january-2021>.
- Nguyen, N. B. et al. (2020). Change in Compliance of Staff at 4 Vietnam Universities after the Enactment of Smoke-free Environment Decree. *Environmental health insights*, 14, 1-8 <https://doi.org/10.1177/1178630220972957>
- Phạm Thanh Hữu. (2022). Điều kiện kinh doanh sản phẩm thuốc lá điện tử. Retrieved May 23, 2023, from <https://thuvienphapluat.vn/chinh-sach-phap-luat-moi/vn/ho-tro-phap-luat-tu-van-phap-luat/39596/dieu-kien-kinh-doanh-san-pham-thuoc-la-dien-tu>
- Phyo, Y. et al. (2020). Prevalence of e-cigarette use among tobacco smokers in six states and regions of Myanmar. *Addictive behaviors reports*, 11, 1-5 <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2020.100248>
- Richard, J. W. et al. (2021). E-Cigarette Use and Adult Cigarette Smoking Cessation: A Meta-Analysis. *Am J Public Health*, 111(2), 230-246.
- Schmid, T. (2022). Vape Stance Softens in Southeast Asia. Retrieved May 23, 2023, from <https://www.tobaccoasia.com/features/vape-stance-softens-in-southeast-asia/>.
- Singapore Statutes. (2014). Tobacco (Control of Advertisements and Sale) (Prohibited Tobacco Products) Regulations 2014. Retrieved January 22, 2024, from <https://sso.agc.gov.sg/SL/TCASA1993-S70-2018?DocDate=20180131>
- Song, Y. & Zhao, A. (2023). Into Indonesia. Retrieved May 23, 2023, from <https://tobaccoreporter.com/2023/01/02/into-indonesia/>

- Tobacco Control Law (Laos PDR). (2021). Tobacco Control Law (Amended). Retrieved November 13, 2023, from <https://assets.tobaccocontrollaws.org/uploads/legislation/Lao%20PDR/Lao-PDR-TC-Law-Amended.pdf>
- Tobacco Control Laws. (2023). Main Policies. Retrieved November 13, 2023, from <https://www.tobaccocontrollaws.org/legislation/viet-nam/e-cigarettes/main-policies>
- World Health Organization. (2003). World Health Organization Framework Convention on Tobacco Control. Retrieved January 24, 2024, from <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42811/9241591013.pdf>
- World Health Organization. (2022). Oral Health Country Profile. Retrieved January 12, 2024, from https://cdn.who.int/media/docs/default-source/country-profiles/oral-health/oral-health-brn-2022-country-profile.pdf?sfvrsn=d96435cb_17
- World Vapers Alliance. (2023). Vapeless Nation: Finding harm reduction products in Cambodia. Retrieved March 9, 2023, from <https://worldvapersalliance.com/eu/vapeless-nation-finding-harm-reduction-products-in-cambodia/#:~:text=Cambodia%20>.
- Yusof, M. Z. (2021). Vaping on the rise in Singapore: Harder to thwart illicit trade as e-vaporisers are easier to hide. Retrieved January 25, 2024, from <https://www.straitstimes.com/singapore/harder-to-thwart-illicit-trade-as-e-vaporisers-are-easier-to-hide-0>